

Волощук Віталій

канд. екон. наук, асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

На сьогодні методологія оцінювання кредитного ризику банку, а також процесів управління ним розвивається досить динамічно. За основу береться аксіома, що кредитний портфель є єдиним організмом, відтак це дозволяє використовувати більш раціональні підходи до диверсифікації ризику кредитування. Розрахунок кредитного ризику за Базельською угодою про капітал здійснювався на основі використання одного з двох альтернативних підходів – стандартизованого підходу та підходу внутрішніх рейтингів.

У той же час необхідно враховувати, що вимоги Базельської угоди передбачають диференціацію банків залежно від складності прийнятих ними методик управління ризиками та підходів до розрахунку їх кредитних ризиків.

Кількісний критерій оцінки кредитного ризику (так званої «ціни ризику») знаходиться у площині вивчення ризикової позиції не тільки як певного потоку платежів і конкретної амплітуди коливань вартості, але і як способу грошового визначення імовірного відхилення залежно від вибраного сценарію управління ризиковою ситуацією [1, с. 17].

Оцінка кредитоспроможності розглядається науковцями з різних позицій. Проте, в них є єдине побажання, щоб вона була адекватною та реально віддзеркалювала вірогідність та можливості позичальника повернути суму кредиту. Тут, ми вважаємо, важливим є аналіз факторів кредитних ризиків, що впливають на позичальника.

Одними з самих відомих систем оцінки кредитоспроможності позичальників, що застосовуються у світі, є: «правило п'яти сі» у США, системи PARSE та CAMPARI в англійських банках, ресурсна система у Франції, рекомендації Базельського комітету у Швейцарії.

В Україні оцінка та аналіз кредитоспроможності клієнта-позичальника, з визначенням його класу здійснюється відповідно до «Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями», затвердженим Постановою Правління НБУ № 279 від 06.07.2000 [2]. Нарівні з ним використовуються також і внутрішні методики оцінювання, що розробляються фахівцями банківських установ.

Банк проводить самостійне визначення класу кожного клієнта-позичальника. Для цього застосовується бальна оцінка системи показників, враховуючи різного роду фактори, такі як: коефіцієнти ліквідності та незалежності; обсягу реалізації; позиції на ринку; маневреності власних коштів; рентабельності активів та продажу; кредитної історії позичальника; обороти на поточних рахунках; професіоналізму персоналу; рівня ефективності управління; наявності замовлень на продукцію тощо.

Для кожного показника визначаються інтервали можливих значень, далі встановлюється відповідна кількість балів по кожному з інтервалів. На основі цього

експерти банку визначають рейтинги позичальників, і клієнтам, які отримали рейтинги нижчі за мінімально допустимі в позиції буде відмовлено.

Існує проста у використанні методика розрахунків кредитоспроможності клієнтів, коли одночасно з розрахунками допустимих інтервалів можна ввести в систему відповідні відсоткові ставки по кредитах та обсяги необхідної застави. Так, щоб визначити клас позичальника, достатньо буде розрахувати значення необхідних показників, дати їм відповідну бальну оцінку. У світовій практиці кредитний рейтинг дуже часто надають спеціалізовані компанії – рейтингові агенції, такі як Standard & Poor, Moody's, Fitch, Duff and Phels.

Вчені-економісти в основному беруть до уваги класифікаційну модель бальної оцінки ризику і прогнозу банкрутства, що заснована на розрахунках фінансових коефіцієнтів в балах.

Загальна формула рейтингової оцінки має вигляд:

$$K_o = \sum_{i=1}^n A_i \cdot K_i, \text{ де} \quad (1)$$

K_o – інтегральний показник (рейтинг);

A_i – питома вага i -го показника; $\sum A_i = 1$

K_i – значення i -го показника;

n - число показників [3].

Пропонуємо здійснювати кількісну оцінку ризику в абсолютних та відносних показниках. В абсолютному відношенні ризик – це величина можливих втрат при здійсненні певної операції. При проходженні кредитного процесу сума наданої позики та відсотків по ній будуть становити абсолютні втрати. Проте точно оцінити їх майже не можливо, тому що всі види діяльності в банку залежні один від одного, тож втрати в одній ланці можуть спровокувати втрати в іншій ділянці, знизити рівень прибутковості та надійності банку загалом.

Для отримання відносного значення оцінки ризику, необхідно вирахувати відношення суми вірогідних втрат до суми загального обсягу кредитів або до суми витрат чи доходів, що зв'язані з певною конкретною кредитною операцією.

Список використаних джерел

1. Ковалев П. П. Концептуальные вопросы управления кредитными рисками. *Управление финансовыми рисками*. 2005. № 4. С. 12-21
2. Постанова Правління НБУ № 279 від 06.07.2000 Про затвердження положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12> (дата звернення 26.01.2018 р.).
3. Ажнюк М.О., Передерій О.С. Основи економічної теорії : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 365 с

